

MYUS, EEN SCHEEPSLADING VIJGEN

Waar Milete het neusje van de zalm van de Ionische steden was, kan men juist het omgekeerde zeggen van het nabijgelegen Myus. Het was de **dunstbevolkte en armste** van de Ionische steden. De **voortdurende verzilting** door klei maakte het een ongezonde plaats om te leven. Dit proces ging trouwens vrij snel. Waar in 499 in de haven nog tweehonderd oorlogsschepen konden aanleggen, konden er vijf jaar later nog maximum drie aanleggen.

Verder was het ook voor de bevolking voortdurend kommer en kwel. De malariaziekte woedde er meermaals. In het jaar **201** werd het gebied met de ganse bevolking door **Filips van Macedonië** verhandeld voor een scheepslading vijgen!!! Daarna werd het aangehecht bij Milete en de rest van de bevolking verhuisde naar die stad.

Veel valt er niet te zien in Myus. Enkel de resten van een byzantijnse burcht en enkele overgebleven muren van huizen.

De site is heel moeilijk te bereiken, zelfs met een gewone auto raak je er niet.

DE ARISTOCRATIE VAN PRIENE

Wil je de oorspronkelijke ligging van Priëne zoeken, dan zal je lang moeten zoeken. De stad werd zo'n 3100 jaar gebouwd maar moest vrij snel door dichtslibben een andere locatie opzoeken. Ook de nieuwe locatie kreeg met hetzelfde probleem af te rekenen en tenslotte werd, dichtbij het water, de **misschien meest intact gebleven Griekse stad** gebouwd, volgens het systeem van **damborden** (waar Hippodamus de grondlegger van was).

De stad heeft een omwalling van een twee meter hoge muur en kende 6 hoofdstraten die zo'n zes meter breed waren. Deze werden rechthoekig gesneden door 15 smallere straten van 2 meter breed en daar binnenin werden huizen gebouwd. De bevolkingsdichtheid was hoog, meer dan 100 huizen per hectare!

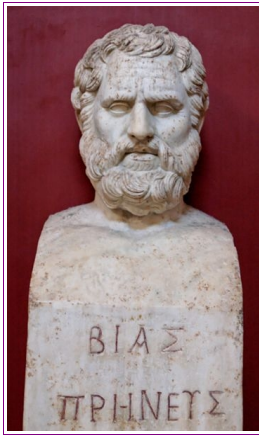
Veel zee is er niet meer te zien, de site ligt een stuk in het binnenland.

De **bloeitijd van Priëne** stamt uit de periode rond het jaar **300**. Toen hielden de Ionische steden hier hun **festivals**. De **tempel voor Athena** is een typisch Ionisch bouwwerk en aan de agora vindt je een **heiligdom voor Demeter**. In tegenstelling tot Milete is het Hellenistisch karakter bewaard gebleven.

Ook het **theater en gemeentehuis** zijn goed bewaard gebleven.

In zijn bloeiperiode had de stad een hoge bevolkingsdichtheid met huizen gebouwd voor de 'happy few' van die tijd. Het water was aangelegd tot in de huizen en verschillende villa's beschikten binnenshuis over toiletten. Riolerings zorgden voor de afvoer.

Hoewel de bevolking rijk was, gold er toch een democratie, met verkozen magistraten en regelmatige volksvergaderingen.

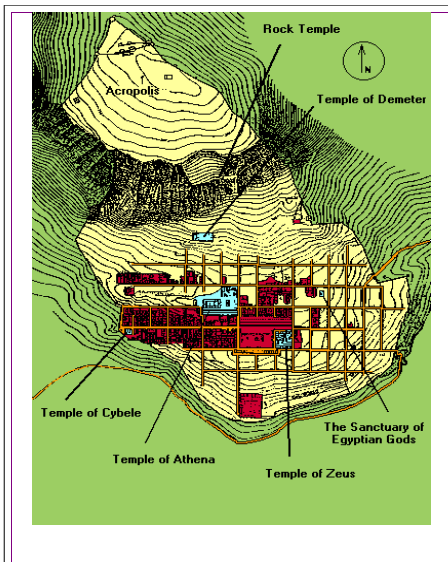
Ook Priëne heeft een belangrijk filosoof gekend waarvan helaas weinig is bewaard gebleven, Bias van Priëne. Hij leefde in de zesde eeuw en behoorde net als Thales tot de zeven wijzen.

Ik heb te weinig gevonden over zijn filosofie en zal me beperken tot een aantal van zijn uitspraken:

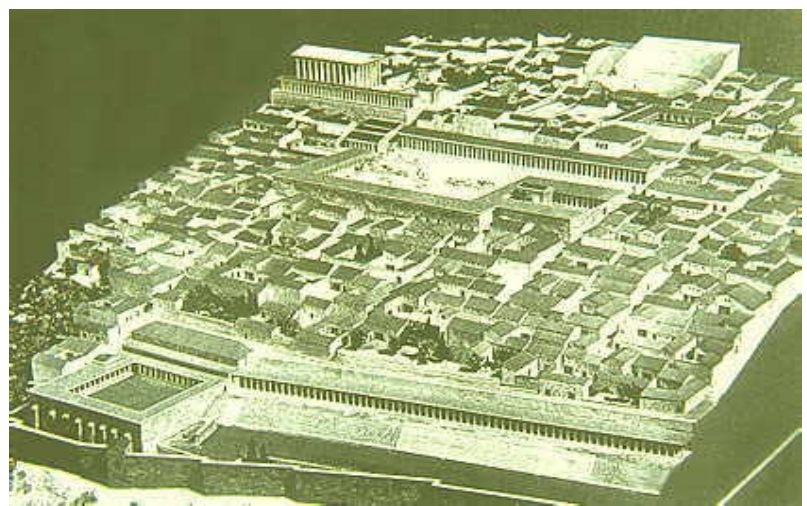
- *Begin langzaam, maar hou vol waarmee je begonnen bent.*
- *De goede mensen laten zich gemakkelijk misleiden.*
- *De meeste mensen zijn slecht.*
- *Een wijs mens draagt zijn bezit in zichzelf mee.*
- *Luister veel, spreek op het juiste moment.*

De tand des tijds (aardbevingen e.d.) heeft natuurlijk aan het uitzicht gevreten, maar toch is het makkelijk je een voorstelling te maken van hoe het er juist moet hebben uitgezien.

Om ook hiervan een beeld te krijgen, enkele foto's, plans en reconstructies.

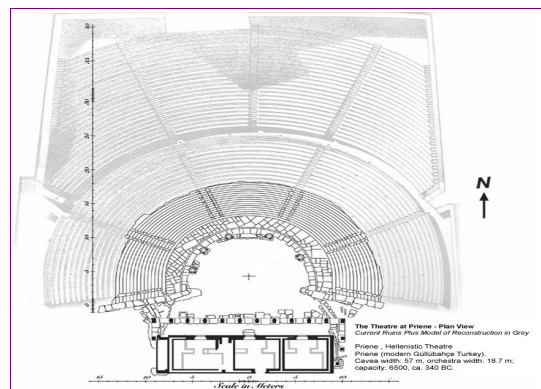
stadsplan van Priëne

Reconstructie Priëne

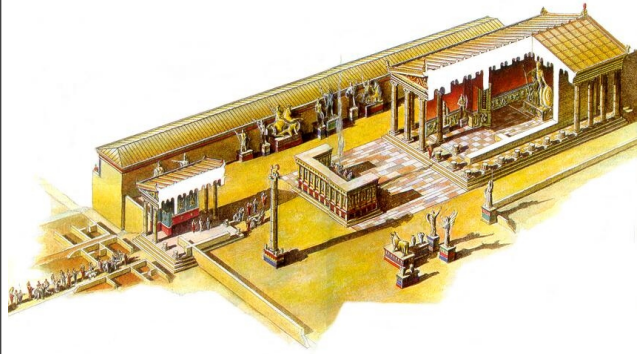
Theater van Priëne

Plan van het theater (6.000 personen)

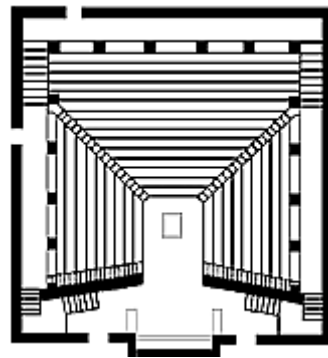
Tempel van Athena Polias

Reconstructie van deze tempel

Gemeentehuis van Priëne

Plan van het gemeentehuis

In de zomer is het er druk en je moet ook flink klimmen om aan het centrum van de site te raken.

Tip: Aan de ingang is er een goedkoop pension waar je lekkere versgevangen forel kan eten. Een plaatsje om de nacht door te brengen. Propere kamers en Turkse gastvrijheid.

EFESE, COLOPHON, LEBEDUS, TEOS, CLAZOMENAE EN PHOCAEA

DE ZEEVAARDERS VAN FOÇA, STICHTERS VAN MARSEILLE

Aeolische aanwezigheid gaat terug tot de negende eeuw. Volgens Herodotus, dé grote geschiedkundige van de Oudheid, waren de inwoners van Phocaea **uitstekende zeevaarders** die de Adriatische, Spaanse en Tyrreense kusten (omgeving Toscane en Umbrië in het huidige Italië) verkenden.

Net zoals de Mileters koloniseerden ze verschillende gebieden waarvan Marseille het meest bekende blijft.

Hoewel lid van de Ionische Statenbond, bleef Phocaea onafhankelijk tot ze door de Lydische koning Croesus werden veroverd (560-545). Toen Lydië werd veroverd door de Perzen (546) emigreerde een groot deel van de bevolking, liever dan onder het gezag te blijven de Perzen.

Deze **emigratie** is niet onbelangrijk omdat men hen als de **stichters** beschouwd van **Elia** (nu Velia) in Campanië in het zuiden van Italië. Afgeleid van Elia zijn de **Eliatische filosofen** zoals Parmenides en Zeno. Ook zij behoren tot de pre-socratische school en worden dikwijls aangeduid als de Eleaten. Belangrijk in hun filosofie (die zij voor een stuk aan de natuurfilosofen ontleden) is het begrip 'beweging'. Daarnaast vertrouwen zij niet op de menselijke zintuigen. Wat wij waarnemen is inconsistent omdat het voortdurend in beweging is en dus niet betrouwbaar. Enkel het denken is betrouwbaar en de waarheid is dat alles één is, oneindig en ondeelbaar. Parmenides noemt dat éne niet God, hij noemt het een sfeer, iets ruimtelijks en materieel. Voor hem is alles wat is, ook bestaande in het verleden en de toekomst. Verandering is onmogelijk.

Maar terwijl de Eleaten tijd hadden om te filosoferen, kwam Phocaea, samen met de Ionische statenbond, in opstand tegen de Perzen. Hoewel zij over een grote vloot beschikten stuurden zij slechts drie schepen. De Ionische Statenbond verloor en kwam onder controle van de Perzen, later van Grieken, weer later van Perzen, Byzantijnen en Genuezen om uiteindelijk onder Ottomaanse controle te vallen.

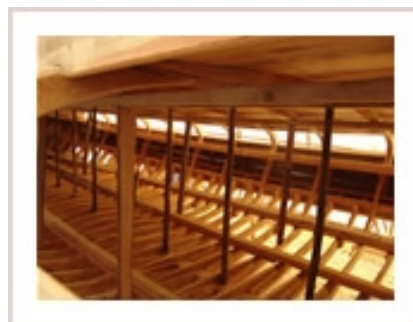
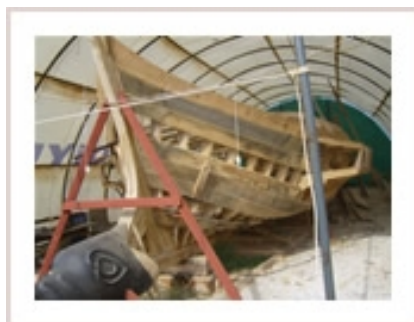
Dionysius was hoofd van de vloot die streed tegen de Perzen. Hij was afkomstig uit Phocaea en riep de Ioniërs op om samen en sterk gedisciplineerd te vechten. 'Ofwel kiezen jullie voor een makkelijk leventje en doen jullie wat je willen, en dan zie ik geen hoop voor jullie.' Blijkbaar hadden zijn woorden effect en oefenden de Ioniërs zeven dagen lang met elkaar. Toen was het gedaan en begon de eenheid te verbrokkelen. Het resultaat is bekend. De Ioniërs leden een zware nederlaag.

Vraag blijft natuurlijk waarom Phocaea zelf slechts drie schepen heeft gestuurd???

Maar, er zullen altijd wel vragen blijven in de geschiedenis, die misschien ooit opgelost worden of misschien altijd vragen zullen blijven!!!

Van het verleden naar het heden

Hoe deden de zeevaarders dat toendertijd? Met welke schepen vaarden zij? Met behulp van archeologen werd een 2.600 jaar oud schip herbouwd naar een oud gezonken schip. Alles, tot de zeilen toe, werden natuurgetrouw gekopieerd en op 29 maart was het zover. De **Kybele** ging van start, aan boord een dertigtal personen waaronder verschillende wetenschappers. 1.700 zeemijlen liggen tussen Foça en Marseille. Op 1 juli 2009 zou de Kybele Marseille bereiken, maar blijkbaar is er vertraging.

De archeologen zoeken naar verbanden tussen cultuur en uitwisseling van wetenschappen, maar ook het heden (de biologische fauna en flora) wordt niet vergeten. Benieuwd naar de eindresultaten. Dat zal echter nog even moeten wachten omdat na Marseille nog verschillende andere projecten op het programma staan en het schip slechts in 2010 terug zal keren naar Turkije.

KLAZOMENAI: EXPORT VAN OLIJFOLIE

Oorspronkelijk was Klazomenai een **bruggenhoofd** om van daaruit **Erithrea** te bereiken. Een **provinciestadje** dat voornamelijk bekend was om de **export van olijfolie**. In tegenstelling tot andere Ionische staten draaide in Klazomeai alles rond de productie van olijfolie. Technisch slaagden zij erin op **half geïndustrialiseerde wijze** olijfolie te winnen. Deze werd in amphora uitgevoerd en sommige van deze kruiken waren heel sierlijk bewerkt.

In tegenstelling tot de 'grote Ionische steden' hield het stadje zich afzijdig van oorlogen, hoewel zij daarin soms meegesleept werden. Tijdens de oorlog tegen de Perzen verhuisden zij naar een eilandje aan de kust dat later door Alexander De Grote met het vasteland werd verbonden. Er was een sterke verering voor Apollo en de Atheners bleven een grote invloed hebben.

Net als Milete was het een van de eerste steden die overgang tot geldhandel. Zij sloegen hun eigen munten en waarschijnlijk hadden zij een sterke handelsburgerij.

Het bekendste in de geschiedenis werd Klazomenai door haar **filosoof Anaxagoras**, die ook als Anaxogaras van Klazomenai bekend werd. Hij leefde van 500 tot 428 en zou een bemiddeld man zijn geweest.

Een groot deel van zijn leven bracht hij door in Athene waar hij met Pericles bevriend was en grote invloed uitoefende op de dichter Euripides. Net zoals de andere natuurfilosofen was hij sterk geïnteresseerd in de exacte wetenschappen. Zo probeerde hij **natuurverschijnselen** als de regenboog, meteoren, eclipsen en de zon te **verklaren**. Hij verklaarde als eerste dat de **maan** met weerkaatst licht schijnt, gaf de juiste theorie van **zonsverduisteringen** en wist dat de maan lager stond dan de zon.

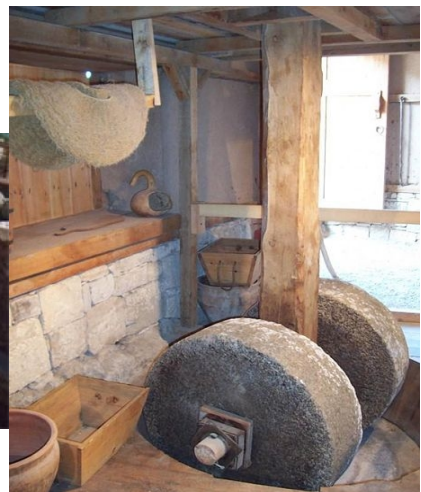
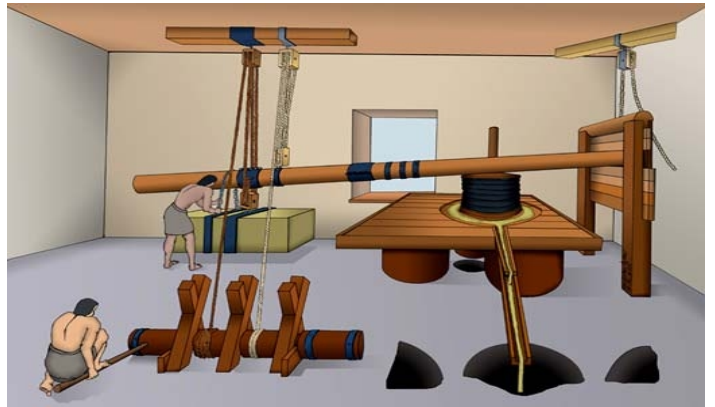
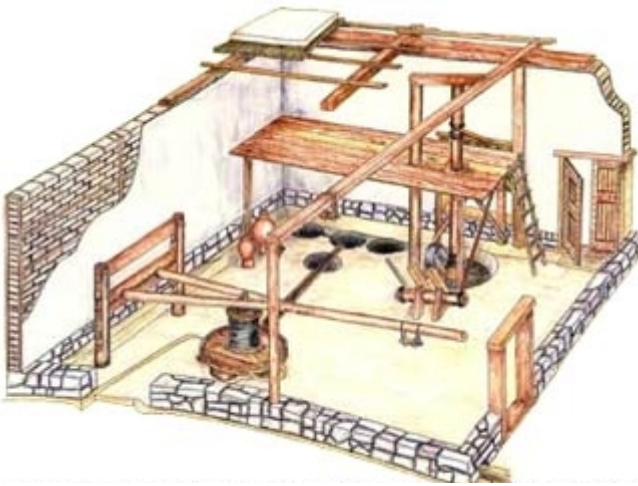
Volgens Anaxagoras zijn **alle dingen deelbaar tot oneindig kleine dingen**(die hij spermata noemde) en dat zelfs in die kleinste dingen alles van diverse elementen aanwezig was in min of meerdere mate. Alle dingen bevatten iets van hun tegengestelde behoudens de geest. Hij hield **de geest** (nous) als een substantie die deel uitmaakt van de levende dingen en zich onderscheidt van de dode dingen. In de geest is niets anders aanwezig dan de geest zelf. De geest is voor hem **bron van alle beweging**. Lichte dingen gaan naar de omtrek en zware dingen naar het centrum. De geest is overal aanwezig, ook bij dieren, maar door hun handen zijn mensen superieur aan dieren.

Hoewel Anaxagoras voor het eerst de geest, als apart element bij de filosofie gaat betrekken, geeft hij daarna de geest een mechanische functie, wat hem door Aristoteles heel kwalijk wordt genomen. Ethiek en religie interesseren hem niet in het minst en de **kans is groot dat hij een atheïst was**. Dat werd hem trouwens ook te Athene verweten. Op beschuldiging van godslastering (hij verklaarde dat de zon een gloeiende steen was en de maan bestond uit aarde) moest hij rond 434-433 Athene verlaten waarna hij zijn laatste levensjaren doorbracht in Lampsacus in Ionië waar volgelingen een school rond hem oprichtten. Zijn (materiële) erfenis bestond erin dat er een vrije dag werd gegeven om de dag van zijn dood te herdenken.

De eerste bankiers

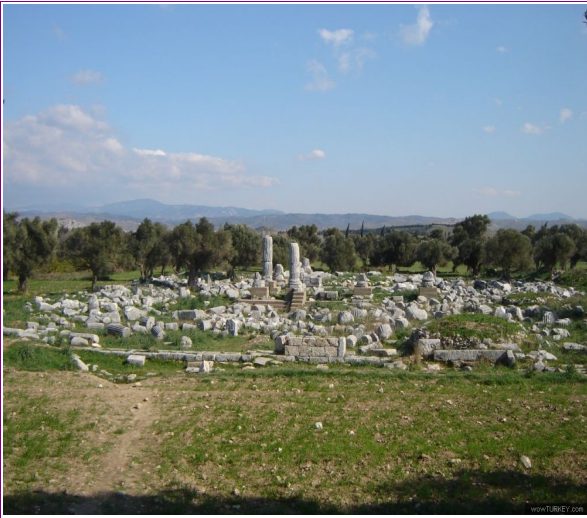
Volgens Aristoteles zouden de olijfexporteurs ook de eerste bankiers geweest zijn in de economische geschiedenis. De nadruk op één exportproduct (olijfolie) dat zij ruilden voor graan en tevens interesten vroegen afhankelijk van de prijs van hun olijfolie was tot dan toe nooit gebeurd. In 350 toen er een tekort was aan granen, deden de stadsmagistraten beroep op de burgers van de stad. Zij werden gevraagd hun stocks aan olijfolie te bezorgen aan de stad, tegen terugbetaling met intrest. De stad kon op die manier in andere havens de noodzakelijke goederen verwerven.

In 2004 werd een half-industriële olijfoliepersmakerij door archeologen heropgebouwd. Hieronder enkele foto's en reconstructies.

De opgravingen in de site van Klazomenai zijn nog volop aan de gang. Veel is nog niet te zien en de beroemde sarcophagen uit terracotta staan in het archeologisch museum van Izmir. Maar Urla blijft een gezellig stadje om te bezoeken. Het openbaar hospitaal dat op een eilandje ligt (Limantepe) is een bezoek waard. Eigenlijk is Urla een provincie-stadje gebleven, heel open zonder de drukte van een grote stad. En natuurlijk, met lekkere olijven, die traditie is alvast niet vergeten!

TEOS: TROUW AAN DIONYSOS

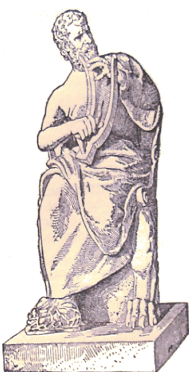
Een van de minder belangrijke steden van de Ionische statenbond, die een quasi analoge geschiedenis kende als de andere Ionische steden. Hier gold de **verering van Dionisos**, die de **stadsgod** was.

Een veertig kilometer ten zuidwesten van Izmir kan je de site bereiken, waar je de resten van de tempel, gewijd aan Dionisos, terug kan vinden. Maar deze dateert van de vierde eeuw. Toch werd hier de **vereniging van Ionische acteurs** opgericht in de derde eeuw.

De verering voor Dionisos is zeker niet kenmerkend voor de Ionische statenbond. Dionisos of (later bij de Romeinen) Bacchus was in de oorspronkelijke vorm een halfgod die voorkwam in Thracië en gebaseerd was op vruchtbaarheidsriten. Voor een deel sterk gebaseerd op enthousiasme en uitgelatenheid, niet direct gebaseerd op de rede. Het drinken van wijn en de roes die het kan veroorzaken staan hiermee direct in verband.

Hoewel het niet direct een matriarchale godsdienst is waren ook veel vrouwen aanhangers van de cultus in Thracië. Zij zonderden zich af in de bergen en lieten zich, waarschijnlijk onder invloed van alcoholische dranken, gaan. Tegelijk hield de godsdienst een sterk mystisch karakter in zich.

De Orphische mysteriën die op de cultus zijn gebaseerd gaan het mystieke boven het fysieke stellen. Feit is dat de cultus zich over bijna geheel Griekenland heeft verspreid, tot in Italië toe.

Een belangrijke figuur uit Teos die leefde tussen 560 en 478 was de **dichter Anakreon** die vele gedichten schreef maar waar weinig van bewaard is gebleven. Toch is er een Anacréontisch genre uit ontstaan, vandaar dat we weten dat het inhoudelijk gaat over genieten en lof aan Dionisos en Aphrodite (godin van de liefde). Hieronder één van de bewaarde fragmenten.

Le front couronné de roses, buvons avec une douce gaieté ! Une jeune fille aux pieds délicats, portant un thyrsé, qui frémit, enlacé dans le lierre, danse au son du luth ; près d'elle, un jeune homme à la belle chevelure, à l'haleine parfumée, marie aux accords de la lyre les chants d'une voix mélodieuse. L'Amour aux cheveux dorés, le riant Bacchus et la belle Cythérée viennent se réjouir au banquet du dieu qui charme la vieillesse. (Anakreon - Erotique)

Waarschijnlijk heeft het handhaven van de cultus van Dionisos te maken met de ligging van Teos. Laat ons niet vergeten dat de Ionische statenbond een unie was, bestaande uit afzonderlijke staten met elk hun eigen wetgeving en maatschappelijke structuur. En ja, **in de Romeinse tijd stond Teos bekend om zijn wijn**. Dus is die Dionisoscultus toch niet zo vreemd! Vandaag liggen de overblijfselen bij het havenstadje Sığacık.

LEBEDUS: MINERALE BRONNEN

De historici van de Oudheid zijn het niet eens over wie Lebedus eigenlijk gesticht heeft. Deze stadsstaat lag ook aan de kust en was bekend voor handel en minerale bronnen.

De geschiedenis van de vijfde en zesde eeuw verloopt analoog met de andere Ionische staten.

In 304 probeerde Antigonos de stad samen te voegen met Teos, maar dit mislukte, omdat rond 292 door Lysimachus de stad vernietigd werd en de bevolking overgebracht werd naar Ephesus.

Later kwam het weer in Romeinse handen en ook hier waren er grote feesten ter ere van Dionysos (vermoedelijk gebruikte men dan niet de opbrengst uit de minerale bronnen?!?).

Vandaag zijn er nog beperkte resten van ruïnes te vinden in de buurt van Seferhisar.

COLOPHON EN HET ORAKEL VAN KLAROS

De stad staat bekend als de geboorteplaats van verschillende Griekse kunstenaars en geleerden, o.m. de dichter Mimnermus, de filosoof Xenophanes en de schilder Apelles.

Colophon is ook de mogelijke geboortestad van Homerus doch dit valt te betwijfelen.

De naaldbomen in de omgeving van Colophon leverden het hars 'colofonium' op dat zowel destijds als tegenwoordig voor de snaren van strijkinstrumenten gebruikt wordt.

Het was een stad die bekend stond voor heel vruchtbare gronden, zeevaart en een extravagante levensstijl.

De geschiedenis verloopt analoog met die van andere Ionische steden. Regelmatig werd de stad geplunderd (Lydiërs, Perzen, Grieken, Perzen). Lysimachus verwoestte ook hier in 292 de stad en de bewoners weken uit naar Efese.

De schaarse ruïnes van Colophon liggen in de nabijheid van Değirmendere.

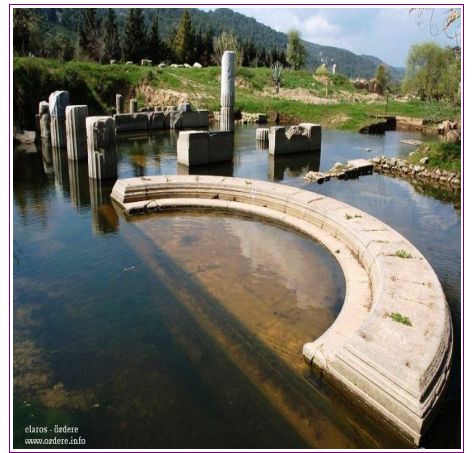
Bekendheid verwierf Colophon door haar orakel in Klaros. Zelfs voor er sprake is van Apollo werd hier de moedergodin Kybele vereerd wat blijkt uit een grot opgericht voor haar, welke als oudste overblijfsel in Klaros gedateerd wordt.

Het heilige bos van Apollo lag op zo'n 14 km van Colophon en 2 km van Notion (de havenstad van Colophon).

Hoewel Klaros zijn status als orakel van Apollo pas officieel verkreeg in de tijd van Alexander de Grote, wordt het reeds vermeld door Homeros. Waarschijnlijk waren er al rituelen sinds de tweede helft van de zevende eeuw en opgravingen tonen aan dat het heiligdom in de zesde en vijfde eeuw druk bezocht werd. Daarnaast werd ook een altaar ontdekt opgedragen aan de godin Artemis.

Ondanks de verwoesting van Colophon bleef Klaros een aantrekkingspool als heiligdom. In de derde eeuw waren er grote wedstrijden in poëzie, de **Claria** en werd er een grote Dorische tempel opgericht. De tempel was opgericht waar de 'heilige stroom' was gevonden. Onder de tempel was een gang waar priesters het antwoord van het orakel afwachten. De woorden van de 'Thespiod' die water uit de heilige rivier dronk, werden door de priesters omgezet in verzen.

De **bloeitijd** ligt in de **Romeinse tijd** tussen de eerste en derde eeuw en keizers als Tiberius en Hadrianus deden giften om de tempel volledig af te werken.

Vandaag vind je de resten van Klaros in de nabijheid van het kustplaatsje Özdere.